

gyűjtötte a falusi népélet szellemi és tárgyi javait. Fiatal néprajzosok a választói Kallós Múzeumban elhelyezett és kiállított gyűjteményéből eddig több mint 6000 tárgyat adatoltak szakszerűen. Meghatározó szerepe volt az erdélyi és a magyarországi folklorizmus, táncházmozgalom kialakulásában és eredményes kibontakozásában. Különösen 1968 után, amikor szabad művészi pályára lépett, idejének jelentős részét a kolozsvári ifjúsági táncházmozgalom szervezésének szentelte. Meggyőződéssel hirdette, hogy a természetes nyelv mellett minden nemzeti közösségnek jellegzetes vizuális, zenei és táncos anyanyelve van. Fiatal nemzedékek sorát nevelte a néptánc- és a zenekultúra szeretetére. Integratív személyiség volt, a népi kultúra segítségével sikeresen összegyűjtötte, virtuális nemzeti közösségbe integrálta a Kárpát-medencében és a nagyvilágban élő magyarságot.

Egészen 1989-ig folyamatos zaklatás, megfélemlítés és házkutatások közepette kellett helytállnia. Éppen ezért eredményeit, gyűjtéseit magyarországi intézetek biztonságosabb adattáraiban helyezte letétbe. Hangfelvételeit az MTA Zenetudományi Intézetében, kéziratait a Néprajzi Múzeum Etnológiai Adattárában őrzik. A Hagymányok Házában digitalizálták Kallós Zoltán eredeti folklórgyűjtéseit és fényképeit. A rendszerváltozás után már szabadabban gyűjthetett és munkálkodhatott: fiatal munkatársaival együtt népes táncházatörököt, különböző oktatási programokat, szórványkollégiumot és népművészeti múzeumot szervezett választói kúriájában.

Több évtizedes értékmentő és teremtő munkásságát számos szakmai, társadalmi és kulturális díjjal ismerték el: 1996-ban Kossuth-díjjal, 2001-ben Korvin-lánccal, 2017-ben pedig a Kossuth Nagydíjjal és Europa Nostra Díjjal tüntették ki. Néprajzi gyűjtő munkássága nemcsak a Kárpát-medencében, hanem Európában is egyedülálló teljesítménynek számít, egyetemes értékű és jelentőségű.

POZSONY FERENC
Babeş-Bolyai Tudományegyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 114. közgyűlése

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2019. január 31-én az ELTE BTK Kari Tanács-termében tartotta meg 114. közgyűlését.

1. Kiss Jenő elnök üdvözölte a megjelenteket és megnyitotta a közgyűlést, majd felkérte Bárdosi Vilmos egyetemi tanárt, hogy tartsa meg Gondolatok a lexicográfiáról című közgyűlési előadását.¹

¹ L. jelen számunk első tanulmányát.

2. Az előadás elhangzása után Farkas Tamás titkár terjesztette elő jelentését a Társaság 113. rendes közgyűlése óta eltelt időszakáról.

Tisztelt Közgyűlés!

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2018 januárjában megtartott 113. rendes közgyűlése óta két választmányi ülést tartott.

a) A 2018. október 16-án tartott választmányi ülés fő napirendi pontja a Társaság emlékérméről és díjairól szóló tájékoztató volt. Ennek során Kiss Jenő elnök beszámolt arról, hogy a Társaságnak jelenleg 8 kiadható díja van; a Pais-díj kiadását Zalaegerszeg városa sajnálatos módon megszüntette. A meglévő díjak alapításakor letétbe helyezett alaptőkék mára lényegében értéküket veszítették, így a jövőben pénzdíjak helyett díszoklevelek kiadását javasolja. Ugyancsak javasolja a díjak ritkább odaítélését, idén csupán a Révai-díj kiadását. A választmányi ülés további részében Juhász Dezső főtktár és Farkas Tamás titkár beszámoltak a megjelent és előkészületben lévő társasági folyóiratokról és további kiadványokról, a választmány pedig újabb tagok felvételéről döntött.

b) A 2019. január 16-án tartott választmányi ülés fő témája a közgyűlés előkészítése volt, melynek részleteiről Kiss Jenő tájékoztatta a választmány tagjait. A Révai-emlékérem odaítélésére kiküldött bizottság Nyomárkay István akadémikus, a Társaság alelnökének kitüntetésére tett javaslatot, amit a választmány egyhangúlag támogatott. A megemlékezési bizottság elnöke, Korompay Klára részéről az idei társasági köszöntésekre megfogalmazott javaslatot a választmány szintén egyhangúlag elfogadta. A Társaság folyóiratainak és egy újabb kiadványának megjelenéséről Farkas Tamás számolt be.

2. A Társaság szakosztályainak és tagozatainak munkájáról az alábbiakban adok számot.

a) A 2018. év során a Társaság 14 felolvasó ülést tartott Budapesten. Az előadások közül 5 az Általános nyelvészeti szakosztály, 4 a Finnugor szakosztály, 3 az Idegen nyelvi szakosztály, 2 a Magyar nyelvi szakosztály szervezésében valósult meg. A felolvasó ülések előadói időrendben a következők voltak: a tavaszi félévben Farkasné Gulyás Nikolett, Berecz Ágoston, Zoltán András, Sólyom Réka, Kiss Sándor, Bartos Huba, Fejes László, Pethő József; az őszi félévben P. Márkus Katalin, Németh Zsuzsanna, Mus Nikolett, Tátrai Szilárd, Vigh József, Ittész Máté. Több jubiláló tagtársunkat ezen felolvasó ülések alkalmával köszöntöttük (l. később).

b) A Társaság tagozatai ugyancsak aktívan tevékenykedtek.

A Magyar tanári tagozat 2018-ban immár 21. alkalommal rendezte meg 5–8. osztályos diákok számára a Simonyi Zsigmond helyesírási verseny válogatófordulót és Kárpát-medencei döntőjét, s megszervezte az Eötvös József országos középiskolai szónokverseny helyi, regionális és országos versenyeit. A versenyeken több ezer diák, kísérő és szervező vett részt, azok tartalmát kísérőprogramok gazdag kínálata színesítette. A Tagozat jelenteti meg az Anyanyelv-pedagógia című online folyóiratot, s gondozza saját honlapját és az általa szervezett versenyek önálló weboldalait is.

A Névtani tagozat több szakmai konferenciának, tanácskozásnak volt (társ)szervezője, illetve támogatója. Tevékenységéhez kapcsolódott a Magyar névkutatás – aktuális feladatok című egyedi tanácskozás (Budapest, márc. 26.) mellett három névtani konferenciasorozat folytatása: A nyelvföldrajztól a névföldrajzig IX. Név és társadalom a magyar nyelvterület peremén (Eszék, máj. 24–25.), a XIII. helynévtörténeti szeminárium (Sikfőkút, jún. 20–23.), továbbá az Alkalmazott Névkutatás 2018. Tulajdonnevek

megítélése, kezelése, használata (Budapest, nov. 29.) című konferenciák megrendezése. A Tagozat, elsősorban debreceni csoportja munkájának köszönhetően, több felolvasó ülés megszervezésében is részt vett. Tevékenységéhez kapcsolódnak három névtani tematikájú társasági kiadvány megjelentetésének, illetve a Névtani Értesítő szerkesztésének a munkálatai is.

A **P r a g m a t i k a i t a g o z a t** ugyancsak több szakmai rendezvény megszervezésével vett részt a Társaság munkájában. Közreműködött az Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban című konferenciasorozat tárgyévi alkalmának a megrendezésében (Szeged, ápr. 27.), valamint Az irónia nyelvészeti kutatása Magyarországon című kerekasztal (Budapest, máj. 15.), illetve az őszi Pragmatika Kerekasztal (Pécs, szept. 7.) megszervezésében.

3. A Társaság **v i d é k i c s o p o r t j a i** beszámolóik szerint szintén több szakmai programot szerveztek az elmúlt időszakban.

A **d e b r e c e n i** csoport 2018-ban 7 felolvasó ülést tartott a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán, melyek előadói A. Molnár Ferenc, Tóth Enikő és Csatár Péter, Póczos Rita, Szőke Melinda, Szilágyi-Varga Zsuzsa, Reszei Katalin, Győrffy Erzsébet voltak; emellett külön alkalommal köszöntötték Kornyané Szoboszlai Ágnes. A XIII. helynévtörténeti szeminárium Síkfőkúton, a Debreceni Egyetem kutatóházában való megszervezését (l. fentebb) ugyancsak a debreceni kollégáknak köszönhetjük.

Az **e g r i c s o p o r t** Hagyomány, szokás, változás címmel szervezett ugyancsak névtani tematikájú konferenciát Egerben (ápr. 18.), továbbá egy, A névtantól a dialektológiáig címmel tartott ünnepi tudományos ülés keretében köszöntötte Fekete Pétert.

A **n y í r e g y h á z i c s o p o r t** tagjai a Tudomány Napja alkalmából rendezett konferencia nyelvészeti szekciójának munkájába kapcsolódtak be a Nyíregyházi Egyetemen, valamint az egykori tagtársunkról, Mizser Lajosról elnevezett, középiskolásoknak szervezett helyesírási verseny megszervezésében vettek részt.

A **p é c s i c s o p o r t** beszámolója szerint részt vett az őszi Pragmatika Kerekasztal lebonyolításában (l. fentebb), köszöntő alkalmat szervezett nyugdíjba vonuló finnugrista kollégáik (Fancsaly Éva, Anja Haaparanta, Székely Gábor) számára, könyvbemutató előadást rendezett (Gúti Erika: A magyar kisebbség Horvátországban), s folytatta nyelvi ismeretterjesztő tevékenységét (Játékos Nyelvi Katlan az Ördögkatlan fesztiválon; nyelvi tanácsadó közönségszolgálat működtetése), valamint Szépe György szellemi hagyatékának feldolgozását.

A **s z e g e d i c s o p o r t** hagyományosan részt vett az Implom József Középis-kolai Helyesírási Verseny Kárpát-medencei döntőjének és szakmai kísérőprogramjainak megrendezésében (Gyula, febr. 22–24.); a verseny 30 éves jubileuma alkalmából Nagy L. János Harminc év a magyar helyesírásért címmel kötetet állított össze. A csoport emellett könyvbemutatót szervezett (Péntek János: A moldvai magyar tájnyelv szótára), s köszöntő alkalmat Rozgonyiné Molnár Emma tiszteletére.

A **s z o m b a t h e l y i c s o p o r t** két konferencia: A nyelvföldrajztól a névföldrajzig című konferenciasorozat IX. alkalmának (l. fentebb), valamint a Kétszáz éves az Őrség első leírása című emlékkonferenciának (Bajánsénye, nov. 9.) a megrendezésében vett részt. Szombathelyi tagjaink bekapcsolódtak két tagtársunk: Vörös Ottó és Pusztay János helyi köszöntésébe is.

4. A Társaság kiadványainak sorában mindenekelőtt a Társaság folyóiratairól kell számot adnom. A Magyar Nyelv 2018-ban immár 114. évfolyamát jelentette meg, az anyagi támogatások beérkezésével kapcsolatos nehézségek ellenére is a megszokott rendben és terjedelemben, nyomtatásban és az interneten is (<http://c3.hu/~magarynyelv>). A folyóirat évi négy számából kettő ezúttal is tematikus jellegű volt: az őszi szám az irodalom és névadás, illetve nyelv kapcsolatával, a téli szám pedig nyelvtörténeti témákkal foglalkozó tanulmányokkal látott napvilágot. A Névtani Értesítő 2018. évi, 40. számát jelenleg még szerkesztjük. A folyóirat hagyományos megjelenetése egyre komolyabb anyagi nehézségekbe ütközik, összes évfolyama ugyanakkor megtalálható az interneten is (<http://nevert.elte.hu>). Az eleve online folyóiratként indult Anyanyelv-pedagógia 11. évfolyamát zárta, továbbra is évi négy folyóiratszámmal és sokszínű tartalommal jelentkezve a világhálón (<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu>).

A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai sorozat újabb kötettel nem gyarapodott az elmúlt időszakban, ugyanakkor a Társaság (társ)kiadásában látott napvilágot több önálló kötet is, melyek nyomtatásban és az interneten is elérhetők:

BÁRTH M. JÁNOS, *Névföldrajzi térképlapok Erdélyből. A helynévadás területi variabilitása a történeti adatok tükrében*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2018. <https://doi.org/10.26546/5061189>

DÖMÖTÖR ADRIENNE – VARGA MÓNIKA közread., „*Könyörüljön tenagságtok rajtunk!*” 50 irat a XVI. századi jobbágylevelezésből. ECKHARDT SÁNDOR kiadásának felhasználásával. Magyar Nyelvtudományi Társaság – Magyar Nemzeti Levéltár, Budapest, 2018. <https://doi.org/10.26546/5061165>

ÖRDÖG FERENC – OLLÉ VIKTÓRIA – SZÉCHENYI MAGDOLNA szerk., *Családnévmutató Csánki Dezső történelmi földrajzához*. S. a. r.: SLÍZ MARIANN – IMREH RÉKA. Czupi Kiadó – Magyar Nyelvtudományi Társaság, Nagykanizsa–Budapest, 2018. <https://doi.org/10.26546/9782662>

VÁCZINÉ TAKÁCS EDIT, *Az írói névadás sajátosságai. Karinthy Frigyes művei alapján*. Magyar Névtani Értekezések 6. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest, 2018. <https://doi.org/10.26546/4890065>

Itt említjük meg, hogy a Társaság továbbra is rendszeresen támogatja kiadványaival a határon túli és hazai kutatóhelyeket, valamint különböző szakmai rendezvények és versenyek megszervezését.

Megjegyezzük továbbá, hogy társaságunk honlapja (<http://mnyt.hu>) változatlanul működik, ahonnan a legfontosabb információk, illetve folyóirataink egyaránt elérhetők.

5. Több jubiláló tagtársunkat köszönhetünk budapesti felolvasó ülés keretében: a 90 éves Magay Tamást és Péter Mihályt; a 80 éves Pesti Jánost és Janurik Tamást; a 70 éves Havas Ferencet, Kemény Gábort, Wacha Balázst és Pusztay Jánost. Az elhangzott laudációk a Magyar Nyelvben olvashatók. További jubilánsainkat a vidéki csoportok rendezvényein köszöntötték (l. fentebb), míg másoknak levélben kívántunk jó egészséget és további töretlen munkakedvet. Több tagtársunktól kellett azonban végső búcsút vennünk. Közülük is ki kell emelnünk Társaságunk legidősebb tagját, a 98 éves korában eltávozott Elekfi Lászlót, s a 89 évesen elhunyt Ábrahám Imrét. Egykori tagtársainkra tisztelettel és kegyelettel emlékezünk tovább.

6. Társaságunk működésével kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a szervezéssel és adminisztrációval összefüggő feladatok elvégzéséről 2018-ban is, a korábbiakban megszokottakhoz hasonlóan, Bakonyiné Tóth Gabriella gondoskodott. Áldozatos munkáját itt is köszönjük!

7. Beszámolóm végére érve, összefoglalásként megállapíthatjuk: a Magyar Nyelvtudományi Társaság az elmúlt egy esztendőben is tovább folytatta sokszínű szakmai, tudományos és ismeretterjesztő tevékenységét. Bízunk benne, hogy ez a munka a jövőben is hasonlóképpen és töretlenül folytatódhat.

Kérem a tisztelt tagságot a jelentés elfogadására.

3. A közgyűlés a titkári jelentést egyhangúlag elfogadta. Ezt követően Gerstner Károly olvasta fel a pénztárosi jelentést. A Társaság pénzügyei a 2018. évben a következőképpen alakultak:

B e v é t e l e k: 9.704.300 Ft

2017. évi maradvány:	89.850 Ft
MTA-támogatás:	670.000 Ft
SZJA 1% felajánlásából:	134.000 Ft
Tagdíj:	314.000 Ft
Kiadványértékesítés:	148.500 Ft
Pártolói tagdíj	50.000 Ft
Egyéb (pályázatok, folyóirat-támogatások, versenyek)	8.300.000 Ft

K i a d á s o k: 9.699.420Ft

Személyi kiadások:	4.977.600 Ft
Szerkesztői és egyéb díjak, munkabér:	4.080.000 Ft
Kifizetéseket terhelő járulékok (tény):	897.600 Ft
Összes járulék:	897.600 Ft
Készletbeszerzés (versenyekre, MNy.):	1.034.320 Ft
Dologi kiadás:	2.925.500 Ft
Bérelti díj:	145.000 Ft
Postaköltség:	67.100 Ft
Banki költség:	195.400 Ft
Egyéb (tárhely, verseny, javítás, MTA-előleg; készlettel):	2.518.000 Ft
Időben elhatárolt fizetési kötelezettség:	762.000 Ft

A közhasznúsági jelentést szintén Gerstner Károly ismertette, Bakonyiné Tóth Gabriella közreműködésével. A pénztáros beszámolóját és a közhasznúsági jelentést a közgyűlés egyhangúlag elfogadta.

4. Kiss Jenő bejelentette, hogy Mikešy Gábor indítványt nyújtott be a Társaság vezetőségéhez, amelyben azt javasolja, hogy a Társaság foglalkozzon a Magyar Nemzeti Helynévtár kérdésével. Kiss Jenő ígéretet tett rá, hogy a Társaság foglalkozni fog az üggyel.

5. Társaságunk idén a Társaság legrangosabb díjának, a Révai Miklós-emlékéremnek az odaítéléséről hozott döntést. Kiss Jenő elnök méltató szavak kíséretében adta át az emlékérmeket Nyomárkay István akadémikusnak, az ELTE professor emeritusának, a szlavisztika és a magyar nyelv tudomány nemzetközileg is elismert művelőjének.

6. Kiss Jenő ismételten megköszönte az előadást, gratulált a kitüntetettnek, s mindenkinek jó egészséget kívánva berekesztette a közgyűlést.

Összeállította: FARKAS TAMÁS
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Aki a harangokért szólt

Bózsöny Ferenc (1931–2018) emlékezete

Nemcsak a Magyar Rádió meghatározó „hangjára”, a rádiós beszéd etalonjára, a tiszta magyar beszéd művésze, hanem a részben nyelvészre is emlékezünk, amikor dr. Bózsöny Ferencről búcsúzunk. Talán nem mindenki tudja, de mi számon tartjuk, hogy az ELTE Mai Magyar Nyelvi Tanszék könyvsorozatában, a Nyelv tudományi dolgozatokban (annak 16. köteteként) megjelent doktori munkája: A nagyítás, túlzás, kicsinyítés stilisztikai vizsgálata a Magyar Rádió nyelvében (ELTE, Budapest, 1975). De más szálakon is kapcsolódik a nyelvészethez – nem pusztán a szép magyar nyelv apostolaként.

Bózsöny Ferenc 1931. január 7-én született Pécsen. Köztudott volt róla, hogy papnak készült. 1947-ben a veszprémi Piarista Gimnáziumban (később Lovassy László Gimnázium) osztálytársa volt Mádl Ferenc, későbbi köztársasági elnök. Származása és előélete miatt öt ízben is elutasították főiskolai, egyetemi jelentkezését. Sorkatonai szolgálatát Esztergomban töltötte, ahol egyik parancsnoka tanácsára rádióbemondónak jelentkezett. A mintegy 3000 pályázó körül többszöri meghallgatás után felvették a Magyar Rádióba. 1956. augusztus 24-én 16 óra 30 perckor szólalt meg először a Kossuth Rádióban. A forradalom napjaiban személyes tanúja, résztvevője volt a rádióban történt eseményeknek, hangja ekkor vált ismertté. Már rádiósként végezte el az ELTE magyar–történelem szakát, később az angol szakon is tanult. 1973-ban magyar nyelvészetből doktorált. Több évtizeden keresztül volt a rádió bemondója, később főbemondója, de dolgozott a Magyar Televízióban is. A Delta című ismeretterjesztő műsor kisfilmjeinek narrátora is volt. 1997-ben nyugdíjazták. 2000-től a Kossuth Rádióban minden héten délben egy-egy magyarországi vagy határokon túli templom harangja szólal meg. Az első évtizedben Bózsöny Ferenc ismertette a harang és az adott település történetét. Érdekesség, hogy rádiós és televíziós munkája mellett állítólag a 2000-es évek elejétől 2011-ig a budapesti M2-es metró állomásainak nevét is ő mondta be.

1973-tól tagja volt a Magyar Nyelv tudományi Társaságnak, 2002-től 2007-ig a Magyar Rádió nyelvi bizottságának. Hosszú éveken át elnökségi tagja volt az Anyanyelvpolók